

навколишнього середовища і надають урокам яскравого емоційного забарвлення. Проблемні ситуації, наповнені екологічним змістом, виступають як засіб психологічної підготовки дітей до майбутніх життєвих ситуацій. Вони спонукають дитину до самостійного вибору поведінки дій у природі. Крім того, ситуації екологічного змісту звернені безпосередньо до особистості, яка ставиться в такі умови, коли потрібно самостійно запропонувати свій варіант рішення, дати оцінку, виразити власне ставлення до подій.

Використана література :

1. Волкова С. А. Екологічне виховання школярів. – К. : Знання, 1985. – 48 с.
2. Зверев І. Д. Охорона природи й екологічне виховання // Виховання школярів – 1985. – № 6. – С. 30-35.
3. Киселев И. И. Мировоззрение и экология. – К. : Наукова думка, 1990. – 111 с.
4. Концепція екологічної освіти в школах України. – К., 1993. – 17 с.
5. Кравченко С. М., Костецький М. В. Екологічна етика та психологія людини. – Львів : Світ, 1992. – 104 с.
6. Кудрявцева Е. М. О некоторых психологических принципах й условиях экологического образования // Пед. принципы и условия эколог. образования. – М., 1983. – С. 20-26.
7. Научно-технический прогресс. Словарь. – М. : Политиздат, 1987.

А н н о т а ц и я

В статтє рассматривается проблемы экологического обучения и воспитания учеников начальной школы.

Ключевые слова: экологическое воспитание, экологическая культура, экологическое просвещение, экологическое сознание, краеведческая, природоведческая и природоохранная компетенция.

A n n o t a t i o n

The paper addresses the problem of environmental education and training of elementary school

Key words: environmental education, environmental kulttura, environmental education, environmental awareness, local history, natural sciences, environmental expertise

Макаренко Л. Л.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Стаття присвячена питанню розвитку інформаційної компетентності особистості. Розглядається і систематизується підходи багатьох учених до визначення понять “культура”, “інформаційна культура”, “інформація”, “компетентність”, “компетенція”. У статті виділяються головні завдання вищого навчального закладу у формуванні інформаційної культури особистості, аспекти інформаційної культури, групи ключових компетенцій і майбутнього фахівця в інформаційному суспільстві.

Ключові слова: інформаційна культура, інформація, компетентність, компетенція.

Ситуація в суспільстві й системі освіти вимагає підготовки педагога, здатного працювати в нових умовах, якому необхідно не лише мати високий рівень загальної культури, але і нетрадиційно підходити до вирішення різноманітних проблем, організувати свою діяльність на творчій основі.

У процесі розвитку суспільства і переході його від індустріального до інформаційного щороку збільшується рівень інформатизації всіх сфер життєдіяльності особистості, адже на сучасному ринку праці потрібні фахівці з високим рівнем інформаційної компетентності, щоб вільно орієнтуватися в інформаційних потоках, майбутній фахівець повинен вміти отримувати, обробляти і використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій, адже на науково-соціальному рівні в інформаційному суспільстві виникла необхідність формування особистості, готової до оновлення знань упродовж життя.

Основою розвитку інформаційної компетентності є інформатизація суспільства, що відображає глобальний соціальний процес виробництва і використання інформації як громадського ресурсу, що забезпечує інтенсифікацію економіки, прискорення науково-технічного процесу, процесів демократизації та інтелектуалізації суспільства. Поняття “інформатизація” об'єднує технічні, соціальні, економічні, виробничі та управлінські процеси. Найважливіше вміння особистості орієнтуватися в інформаційному просторі, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології – комп'ютерна грамотність, комп'ютерна освіченість, інформаційна компетентність – найважливіші складові загальної культури особистості загалом та інформаційної зокрема.

Інформаційна культура є елементом культури як такої (від лат. “*cultura*” – “обробка”). У словнику іноземних слів [13, с. 329] поняття “культура” визначається як сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії, або “рівень, ступінь досконалості якої-небудь галузі господарської або розумової діяльності”...

Філософ Е. А. Баллер визначає культуру “як творчу діяльність людства в усіх сферах буття і свідомості, як минула, висвітлена у тих чи інших культурних цінностях, так нинішня і майбутня, що ґрунтується на вдосконаленні раніше накопиченого досвіду і спрямована на подальше перетворення природи, суспільства і самої людини. Культура є явищем історичним, що виникло разом з людством, вона змінюється в процесі розвитку суспільства, набуваючи на різних етапах історії нового вигляду. Філософ зазначає, що вирішальним критерієм для розуміння процесів, що відбуваються у сфері культури, є критерій суспільного прогресу” [1].

На думку А. В. Сластеніна, культура – це “результат творчості з усіма характеристиками творчого акту, вона завжди розрахована на адресата, на діалог, а засвоєння її є процесом особистісного відкриття, створення світу культури в собі, співпереживання та співтворчості, де кожен надбаний елемент культури не перекреслює наступний” [12, с. 48].

Одним із змістових критеріїв культури є культура особистості, під якою мається на увазі певна система якостей (розуму, характеру, уяви, пам'яті). Процес навчання спрямований на формування різнобічно і гармонійно розвиненої особистості. В процесі навчання здійснюються не тільки викладання і навчання, а й зростання, накопичення, вдосконалення таких якостей особистості, як освіченість, вихованість, розвиненість тощо. Завданням вищого навчального закладу є формування культури студента, а показник розвиненості культури особистості – міра різнобічної творчої активності. При цьому особистісна культура – це процес накопичення знань, досвіду та якісна реалізація їх у діяльності та поведінці, що має широкий спектр питань у сфері навчання і виховання.

Загалом вища школа повинна оперативно відображати, випереджати і передбачити тенденції розвитку виробництва, науки, техніки, культури в змісті й формах вищої освіти.

Наразі істотна формула освіченості, яку більшою мірою визначає не кількість знань, а загальний розвиток – культура методологічного мислення, здатність людини оперативно включати інформацію в контекст своєї діяльності тощо.

Іншою філософською категорією з питання, що нами розглядається, дефініція “інформація” (від лат. *information*) – ознайомлення, роз'яснення, розподіл. У науково-

педагогічній літературі “інформація” визначається як “загальнонаукове поняття, яке включає в себе сукупність знань про фактичні дані і залежності між ними. Один з видів ресурсів, що використовуються в науковій, виробничій діяльності і в побуті” [11, с. 74; 14].

“Інформація, – пише А. П. Єршов, – як філософська категорія ввійшла в першу десятку найбільш загальних категорій і стала наприкінці ХХ століття однією з активних “точок зростання” всієї філософської науки... Розуміння єдиної природи інформації слідом за встановленням єдиної природи речовини і енергії стало важливим початком усвідомлення матеріальної єдності світу” [6, с. 113].

Проблема інформації активно обговорюється і вивчається як у вітчизняній так і зарубіжній літературі. Поняття “інформація” стає невід’ємною частиною процесу пізнання і формування науки, де існує безліч підходів до визначення цього поняття, адже кожна галузь знання визначає його, виходячи зі своїх специфічних завдань.

Саме інформація слугує засобом формування активного ставлення до навколишнього світу, до вирішення практичних і теоретичних проблем, при цьому реалізуються її пізнавальна, мотиваційно-оцінна, управлінська та комунікативна функції.

Назва теорії наукової інформації і науково-інформаційної діяльності отримало назву “інформатика”, яка в радянській літературі була вперше запропонована Ф. Є. Темніковою. В 60-х роках цей термін було підтримано у філософії А. Д. Урсулою, в природничих та технічних науках – В. І. Сіфоровим і в теорії наукових комунікацій – А. І. Михайловим, А. І. Чорним, Р. С. Гіляревським та багатьма іншими науковцями [5].

Вчені А. Д. Уїлсон, І. І. Кубат та І. Фоглем вважають, що інформатика, будучи предметом створення, розповсюдження, організації, зберігання, пошуку та використання інформації, не може виступати унітарною дисципліною, заснованою на множині унікальних теоретичних законів і принципів – це, скоріше, прикладна наука. На їхню думку, вивчення інформатики повинно сприяти розвиткові таких якостей особистості як – наполегливість і цілеспрямованість, творча активність і самостійність, відповідальність і працелюбність, дисципліна і критичність мислення, здатність аргументувати і оцінювати свої рішення і переконання.

При розгляді дефініції “інформація”, можна зробити висновок, що воно тісно пов’язано з поняттям “інформаційний процес”. Найбільш повно інформаційні процеси розглянуті С. А. Бешенковим та Є. А. Ракітним [3, с. 57]. Інформаційний процес – сукупність послідовних дій (операцій), що здійснюються над інформацією (у вигляді даних, відомостей, фактів, ідей, гіпотез, теорій та ін.) для отримання якого-небудь результату (досягнення мети).

При інформатизації суспільства основна увага приділяється комплексу заходів, спрямованих на забезпечення повного використання достовірного, вичерпного і своєчасного знання у всіх сферах людської діяльності. Інформатизація є процесом виробництва соціально значущої інформації, особливо знань, а також впровадження цих знань в усі сфери культури, суспільного життя і виробництва. Інакше кажучи, інформатизація суспільства – це процес, де відбувається перехід від індустріальної до інформаційної цивілізації.

У наш час при інформатизації суспільства йде розвиток засобів обробки інформації, який характеризується алгоритмічним ускладненням систем за рахунок об’єднання окремих незалежних пристроїв або програм у складні взаємодіючі комплекси. Ця тенденція проявляється через розповсюдження прикладних пакетів, програм і програмних модулів. Інформатизація набуває нового значення, що призводить до появи нових технологій роботи з інформацією – інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційне суспільство – це суспільство, в якому більшість працюючих зайнято виробництвом, зберіганням, переробкою і реалізацією інформації, особливо її вищою формою

– знаннями. Тому інформаційне суспільство інколи називають суспільством, заснованим на знаннях. В інформаційному суспільстві людина працює з необхідними йому в повсякденному житті текстовими та графічними редакторами, базами даних, електронними таблицями, електронною поштою, Інтернетом. Вона живе в суспільстві, насиченому засобами зберігання, переробки і передачі інформації на базі інформаційно-комунікаційних технологій. Особистість інформаційного суспільства стоїть перед необхідністю охопити весь обсяг інформації, що відноситься до того виду діяльності, яким вона зайнята. Таким чином перехід до інформаційного суспільства є об'єктивною історичною проблемою, що охоплює всі сфери діяльності – від технології до культури.

Інформатизація сфери освіти повинна випереджати інформатизацію інших напрямів загальнонародської діяльності, адже саме в ній зароджуються соціальні, технологічні, загальнокультурні, а також професійні передумови інформатизації всього соціуму. Процес навчання розвиває інтелектуальну, волюву, емоційну сфери особистості, які у своїй сукупності дають змогу безперервно вдосконалювати культуру особистості. При засвоєнні вже відомих людству знань студентам необхідно напружено і самостійно мислити. Інакше, як зазначає А. В. Брушлінській, засвоєння знань буде формальним, поверховим, механічним.

Поняття “інформаційної культури” вчені розглядають як один з компонентів загальної культури, що охоплює світоглядний і особистісний компоненти. Це поняття не визначено однозначно, воно по-різному розкривається в працях: А. І. Бочкіна, Б. С. Гершунського, А. П. Ершова, М. І. Жалдака, В. А. Извозчикова, В. В. Краєвського, Ю. А. Первина, П. І. Підкасістого, С. М. Яшанова та ін. У науково-педагогічній літературі інформаційна культура розглядається як:

- один з найважливіших аспектів культурної діяльності людини, як компонент у структурі загальної культури (А. П. Ершов, А. А. Кузнецов, В. М. Монахов та ін.);
- певний рівень здійснення процесів створення, збору, зберігання, переробки, передачі виробничої та соціальної інформації за допомогою ПЕОМ, використовуючи для цього бази даних, електронні таблиці і різні інформаційні системи (М. П. Ващекін, В. А. Каймін);
- рівень розвитку логічності мислення, здатності до системного аналізу і синтезу тощо.

Як вважає С. Г. Антонова, інтерес до проблеми формування інформаційної культури фахівця у представників найрізноманітніших галузей зростає, її актуальність, значимість усвідомлюється теоретиками і практиками, які працюють у сферах освіти і культури... Разом з тим, саме поняття інформаційної культури особистості неоднозначне і трактується по-різному.

Аналізуючи прогалини формування інформаційної культури, ряд вчених (П. І. Підкасістий, В. В. Краєвський, І. Л. Лернер та ін.) під інформаційною культурою особистості мають на увазі наявність знань в галузі інформації й умінь працювати з інформацією. Головними завданнями при формуванні інформаційної культури особистості у ВНЗ є підготовка студентів до життя в інформаційному суспільстві, формування у них вміння користуватися інформацією в різних видах, володіти способами спілкування за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, усвідомлення наслідків впливу на людину засобів інформації. На нашу думку, головним компонентом моделі майбутнього вчителя є його інформаційна культура.

Таким чином, під інформаційною культурою маються на увазі знання теоретичних питань інформатики, а також набір умінь і навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення життєвих завдань. Разом із тим, у цьому підході не відображено культурологічний аспект діяльності людини в інформаційному суспільстві.

Вчені Г. А. Бордовській, В. А. Візників, Ю. Ю. Ісаєв, В. В. Морозов визначають

інформаційну культуру як певні правила поведінки людини в інформаційному суспільстві, в людино-машинних системах, що вписуються в світову гуманістичну культуру людини. У цьому визначенні не враховується необхідність знання теоретичних основ інформатики. У визначенні інформаційної культури А. Л. Семенов враховує знання та вміння з інформатики, а також норми поведінки людини в інформаційному суспільстві. Він розглядає інформаційну культуру як загальне уявлення про:

- інформаційні процеси в навколишньому світі;
- джерела тієї чи іншої інформації;
- засоби масової інформації;
- систему морально-етичних та юридичних норм поведінки людини в інформаційному суспільстві.

Під інформаційною культурою А. С. Белкін розуміє “рівень знань, умінь і навичок, що дає змогу оперативно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати участь у його формуванні. Вона відображає професійну компетентність у галузі пошуку, оцінки, використання та зберігання отриманої інформації в освітньому процесі” [2, с. 146]. За визначенням К. К. Коліна “...інформаційна культура суспільства характеризує його здатність формувати і використовувати інформаційні ресурси, сучасні засоби інформатизації та інформаційні технології в інтересах забезпечення своєї життєдіяльності та розвитку. ... Вона включає в себе готовність сприймати нову інформацію” [8, с. 7]. Водночас О. Я. Фрідланд розглядає інформаційну культуру як рівень розвитку логічності мислення, здатності до системного аналізу і синтезу [15, с. 123].

У визначенні інформаційної культури Н. В. Макарової [7, с. 22] мова йде про культуру роботи з даними. На її думку, це, насамперед, вміння цілеспрямовано працювати з інформацією і використовувати для її отримання, обробки і передачі ІКТ-технологію, зокрема вона є продуктом низки творчих здібностей людини і виявляється в багатьох аспектах.

На основі визначень цього поняття, А. Я. Фрідланд запроваджує низку визначень інформатичних технологій, інформатичної діяльності, інформатичної культури, вважаючи, що у визначенні Н. В. Макарової мова йде про культуру роботи з даними, яку він називає інформатичною культурою.

Аналізуючи ці визначення, можемо сказати, що на сьогодні немає однозначного визначення поняття “інформаційна культура”.

Розвиток інформаційної компетентності у студента орієнтовано на активізацію його творчого потенціалу та самоконтролю як важливих професійних якостей фахівця. Майбутній фахівець повинен уміти думати, збирати, аналізувати і оцінювати інформацію, висувати цілі, приймати раціональні рішення на основі високого рівня знань, професійних умінь і постійної готовності до самоосвіти.

Проблема розвитку інформаційної компетентності багатоаспектна і багатогранна. Один із найважливіших її аспектів пов'язаний з тим, що в процесі навчання на перше місце висувається не інформованість студента, а вміння вирішувати виникаючі проблеми, відхід від знанневої парадигми та розширення якісного змісту освіти. В останнє десятиліття висувалися і апробувалися різні моделі зміни змісту освіти. Автори культурологічної моделі змісту освіти В. В. Краєвський та І. Л. Лернер відзначають, що зміст освіти не повинен зводитися до набору відомостей, що підлягають заучуванню, відтворенню, а включає цілісний блок культуровідповідності виховання і навчання. М. С. Каган і В. С. Ледньов вважають, що основою змісту освіти є діяльність людини. Система розвивального навчання Л. В. Занкова – це теж спроба вийти за межі предметно-знанневої освіти. Система В. В. Давидова сприяє розвитку теоретичного мислення і тим самим формуванню інтелектуальної компетентності. У

працях В. С. Ільїна і В. В. Серікова розглядається розвиток освітніх компетенцій внаслідок особистісно орієнтованого навчання. Компетентнісний підхід сьогодні обговорюється в працях Е. Ф. Зеєра, Е. Л. Когана, В. В. Лаптева, А. К. Маркової, І. Д. Фрумїна, А. В. Хуторського. Цей підхід передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій. Однією зі складових ключових компетенцій є інформаційна компетенція. Аналізу загальноосвітнього предмета інформатики, відбору матеріалу для цього предмета присвячені дослідження А. П. Єршова, А. А. Кузнецова, В. С. Леднева, В. М. Монахова та ін.

Інформаційна компетентність є складовою частиною інформаційної культури. З дидактичного погляду, інформаційну культуру вивчали Б. С. Гершунський, К. К. Колін, Н. В. Макарова, І. Л. Лернер, М. М. Скаткін, С. М. Яшанов та ін. Вони розглядають інформаційну культуру як одну з характеристик розвиненого суспільства загалом і вибудовують ланцюжок її розвитку від комп'ютерної грамотності до інформаційної компетентності, а далі до інформаційної культури.

У вітчизняній педагогічній літературі вживаються і поняття “компетенція”, і поняття “компетентність”. Тлумачний словник подає схожі трактування цих загальних понять, зокрема компетенція – добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи [10, с. 305]; компетентність – властивість від “компетентний”.

Компетентний, 1) який має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний, тямущий; який ґрунтується на знанні, кваліфікований; 2) який має певні повноваження, повноправний, повновладний [10, с. 305].

Ця схожість не випадкова, адже ці поняття походять з одного джерела: з латини *competentia* – узгодженість, відповідність, а *competio* – відповідати, бути годящим, здатним. І щоб не виникали “труднощі перекладу”, слід розвести ці поняття, враховуючи вітчизняні мовні стереотипи. Поняття “компетенція” традиційно вживається у значенні “коло повноважень”, “компетентність” же пов'язують з обізнаністю, авторитетністю, кваліфікованістю. Тому вважаємо за доцільне в педагогічному сенсі користуватися саме терміном “компетентність”.

Досить слушно диференціює поняття професійної компетентності та професійної компетенції Г. Н. Топольницька. Вона визначає професійну компетенцію як коло питань, вирішення яких входить в обов'язки фахівця, в той час як “професійна компетентність” відображає рівень володіння необхідними знаннями та вміннями.

Похідним від терміну “компетенція” (“професійна компетенція”) є поняття “ключові компетенції”. У більшості публікацій “ключові професійні компетенції” розглядаються як компетенції, загальні для всіх професій і спеціальностей. Ключовими компетенціями можна назвати такі, якими, по-перше, повинен володіти кожен член суспільства і які, по-друге, можна було б застосовувати в найрізноманітніших ситуаціях. Отже, ключові компетенції є універсальними в різних ситуаціях. На питання, які компетенції слід розглядати як ключові, неможливо дати однозначну відповідь.

Актуально значимими є рекомендації Ради Європи з визначення “п'яти груп ключових компетенцій, оволодіння якими і виступає основним критерієм якості освіти:

– *політичні та соціальні* компетенції, пов'язані зі здатністю брати на себе відповідальність, брати участь у спільному прийнятті рішень, регулювати конфлікти ненасильницьким шляхом, брати участь у функціонуванні та поліпшенні демократичних інститутів;

– компетенції, що *стосуються життя в мультикультурному суспільстві*. Щоб перешкоджати виникненню расизму або ксенофобії, поширенню клімату нетерпимості, освіта

повинна “озброювати” молодь такими міжкультурним компетенціями, як розуміння відмінностей, повага один до одного, здатність жити з людьми інших культур, мов, релігій;

– компетенції, що *визначають володіння усним та письмовим спілкуванням*, важливим у роботі й громадському житті до такої міри, що тим, хто ними не володіє, загрожує ізоляція від суспільства. До такої групи спілкування відноситься володіння кількома мовами;

– компетенції, пов'язані з виникненням суспільства інформації. Володіння новими технологіями, розуміння їх застосування, їх сили і слабкості, здатність критично сприймати інформацію, що подається по каналах ЗМІ та реклами;

– компетенції, які *реалізують здатність і бажання вчитися упродовж життя*, як основа безперервної підготовки в професійному плані, а також в особистому та суспільному житті” [17, с. 19].

Комплекс “ключових компетенцій” можна представити кількома компонентами:

– інформаційна складова компетенції (способи прийому, зберігання та оформлення передачі інформації);

– проєктувальна складова компетенції (способи визначення цілей, ресурсів їх досягнення, дій, термінів);

– оцінна складова компетенції (способи порівняння результатів з цілями, класифікації, абстрагування, прогнозування, систематизації, конкретизації);

– комунікативна складова компетенції (способи передачі інформації та залучення ресурсів інших людей для досягнення своїх цілей).

При характеристиці ключових компетенцій важливим є врахування п'яти основних потенціалів, якими повинна володіти особистість. Це пізнавальний, морально-етичний, творчий, комунікативний і естетичний потенціали, які визначають спрямованість процесу розвитку особистості.

Можна модифікувати зазначені поняття в педагогічному контексті і побудувати, наприклад, спеціальну термінологічну конструкцію “освітня компетенція” – рівень розвитку особистості студента, пов'язаний з якісним освоєнням змісту освіти.

Ключова частина освітньої компетенції проходить через всі освітні галузі і має об'єднати їх в єдиний, цілісний зміст. У ній також отримують своє концентроване втілення всі компоненти загальнопредметного змісту освіти: реальні об'єкти дійсності, що вивчається; загальнокультурні знання про явища; загальні і загальнонавчальні вміння, навички, узагальнені способи діяльності та ін.

“Освітня компетентність” – здатність студента здійснювати складні культуровідповідні види діяльності, отже освітня компетентність – це сформована особистісна якість.

За А. В. Хуторським, “компетенція” включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них; “компетентність” – володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї і до предмету діяльності. Під компетенцією мається на увазі відчужена, наперед задана вимога до освітньої підготовки студента, а під компетентністю – вже його особистісна якість [16].

Під освітньої компетенцією він визначає сукупність смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності студента по відношенню до певного кола об'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісно і соціально значимої продуктивної діяльності.

Відповідно до розділення змісту освіти на загальний метапредметний, міжпредметний та

предметний виділяється трирівнева ієрархія освітніх компетенцій:

- 1) ключові компетенції – відносяться до загального (метапредметного) змісту освіти;
- 2) загальнопредметні компетенції – відносяться до певного кола навчальних предметів та освітніх галузей;
- 3) предметні компетенції – приватні по відношенню до двох попередніх рівнів компетенції, мають конкретний опис та можливість формування у рамках навчальних предметів.

З огляду на вищевикладене, А. В. Хуторський виокремлює “перелік ключових освітніх компетенцій”:

- ціннісно-смыслову;
- загальнокультурну;
- навчально-пізнавальну;
- інформаційну;
- комунікативну;
- компетенцію особистісного самовдосконалення [16].

Таким чином, освітня компетенція – ідеальна, нормативна, вона моделює властивості випускника; освітня компетентність – реальна, стосується особи, існує “тут і зараз”.

Склад освітньої компетенції конкретизується, в тому числі, на рівні навчальних предметів. В “Обов'язковий мінімум змісту освітніх програм”, а також у “Вимоги до рівня підготовки випускників” для кожного ступеня навчання і для кожного предмета визначаються ці елементи. Освітня компетентність студентів несе в собі багатофункціональну сутність, необхідну не тільки при навчанні, але і в майбутній професійній діяльності, її соціально-економічних та міжособистісних відносинах.

Проаналізувавши виокремлені А. В. Хуторським ключові освітні компетенції (що дають змогу студентові оволодіти соціальним досвідом, отримувати навички життя і практичної діяльності в сучасному суспільстві) та ключові компетенції Ради Європи (необхідні кожній людині суспільства), можна відзначити, що в тій чи іншій групі компетенцій присутня інформаційна компетенція, необхідна як для навчальної діяльності, так і для життя і роботи в інформаційному суспільстві.

Проте, як показує досвід, застосування інфокомунікаційних технологій на емпіричному рівні не призводить до істотного підвищення ефективності освітнього процесу. Доцільним є проектування такого освітнього середовища, яке, ґрунтуючись на широкому використанні ІКТ, забезпечувало б процеси гуманізації освіти, підвищення її креативності, створюючи умови, що максимально сприяють саморозвиткові особистості. Тому конче необхідно впроваджувати психолого-педагогічний підхід до розробки і впровадження інформаційних освітніх технологій.

Використана література

1. Баллер Э. А. Коммунизм. Культура. Человек. – М. : Советская Россия, 1979. – 256 с.
2. Белкин А. С. Компетентность. Профессионализм. Мастерство. – Челябинск : Южно-урал. книжн. изд-во, 2004. – 176 с.
3. Бешенков С. А., Ракина Е. А. Информатика. Систематический курс : учебник для 10 класса. – М. : Лаборатория базовых знаний, 2010. – 198 с.
4. Бочкин А. И. Методика преподавания информатики : учеб пособие. – Минск : Вышэйш. шк., 1998. – 431 с.
5. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века: (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Рос. Акад. образования. – М. : Совершенство, 1998. – 606 с.
6. Ершов А. П. Информатизация: от компьютерной грамотности учащихся к информационной культуре общества // Коммунист. – 1988. – № 3. – С. 84-85.
7. Информатика : учебник / под ред. проф. Н. В. Макаровой. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 768 с.

8. Колин К. К. Информационная глобализация общества и гуманитарная революция // Alma Mater (Вестник высшей школы). – 2002. – № 8. – С. 3-9.
9. Краевский В. В. Общие основы педагогики : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М. : Академия, 2003. – 256 с.
10. Новый тлумачний словник української мови / укл. В. В. Яременко, О. М. Сліпушко : у 4-х томах. – Т. 2 : Ж-О. – К. : Аконіт, 1998. – 910 с.
11. Полонский В. М. Научно-педагогическая информация: словарь-справочник. – М. : Новая школа, 1995. – 256 с.
12. Слостенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность. – М. : Магистр, 1997. – 224 с.
13. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Бибики, Г. М. Сютя ; за ред. С. Я. Єрмоленко ; художн.-оформлювач О. С. Юхтман. – Харків : Фоліо, 2006. – 623 с.
14. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА, 1997. – 576 с.
15. Фридланд А. Я. Основные понятия информатики: информация – информационный процесс – информационная культура // Информатика и образование. – 2003. – № 7. – С. 120-124.
16. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 9-12.
17. Шишов С. И., Кальней В. А. Мониторинг качества образования в школе. – М. : Дидактика 2000, 1999. – 313 с.

А н н о т а ц и я

Статья посвящена вопросу развития информационной компетентности личности. Рассматриваются и систематизируются подходы ученых к определению понятий – “культура”, “информационная культура”, “информация”, “компетентность”, “компетенция”. В статье выделяются главные задачи вуза при формировании информационной культуры студента, аспекты информационной культуры, группы ключевых компетенций и основные потенциалы, присущие обучаемому.

Ключевые слова: информационная культура, информация, компетентность, компетенция.

A n n o t a t i o n

The article is sacred to the question of development of informative competence of personality. Approaches of scientific to determination concepts – “culture”, “informative culture”, “information”, “competence”, “competense” are examined and systematized. In the article the main tasks of institute of higher are distinguished at forming of informative culture of student, aspects of informative culture, groups of key competenses and basic potentials, inherent обучаемому.

Keywords: informative culture, information, competence, competense.

**Максимчук Г.
Прикарпатський національний університет
імені В. Стефаника**

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ЕТНОКУЛЬТУРОЗНАВЧОЇ ЛЕКСИКИ

В статті розкривається сутність мовленнєвої компетенції молодшого школяра та шляхи її формування засобами етнокультурознавчої лексики.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток дитини, національно-культурномовна компетенція, етнокультурознавча компетенція молодших школярів.

В епоху державного і духовного відродження України пріоритетна роль належить вихованню і розвитку національно мовної особистості дитини. Як форма вияву національної і